

© FOTO: PHOTONIEWS

MONIQUE BRAAM

Een vakbond in China? Onmogelijk. China is toch het land waar met de arbeidsrechten en werkomstandigheden een loopje wordt genomen? Waar kinderarbeid gemeengoed is? Waar 'sweatshops' werknemers uitbuiten en de rijkdom niet eerlijk verdeeld wordt? Toch is er in China een vakbond, de ACFTU. Die bond is na tientallen jaren van repressie en onmacht aan een stille opmars bezig en probeert het tij te keren voor de meer dan 700 miljoen werknemers van wie er zo'n 170 miljoen gesyndiceerd zijn. Hoe staat het Westen tegenover de ACFTU? Moet je als Belgische vakbond wel of niet samenwerken met zo'n staatsvakbond?

In China is maar één vakbond toegelaten. De All-China Federation of Trade Unions (ACFTU), opgericht in 1925 door onder meer Mao Zedong, is een eenheidsvakbond die erg nauwe banden heeft met de Chinese Communistische Partij. De vakbondsleiding is automatisch lid van de Partij.

Dat wekt internationaal wrevel. Van een echte vakbondsvrijheid of vrijheid van vereniging kan je niet spreken. Sommige westerse ngo's en (vak-) organisaties vinden dat alleen vrije vakbonden voor echte vooruitgang kunnen zorgen. Maar de jongste jaren nam de ACFTU zijn rol als verdediger van werknemersrechten zeer ter harte. Zowel het Europees Vakverbond als het ACV denken dat de ACFTU steun verdient.

Migranten

De ACFTU staat traditioneel sterk in de staatsbedrijven, lees de industriële sectoren. Die maken ongeveer een derde uit van de Chinese economie. De vergevorderde sociale wetgeving (44-urenweek, vijfdaagse week, verbod op kinderarbeid, voldoende hoge minimumlonen) wordt doorgaans goed nageleefd. Daarnaast zijn er in China veel joint ventures tussen Chinese bedrijven en westerse multinationals. Ook daar staat de vakbond betrekkelijk sterk en is er in veel gevallen sprake van collectieve onderhandelingen naar westers model.

De grote problemen op het vlak van uitbuiting, kinderarbeid en slechte loon- en arbeidsvoorwaarden vind je in (privé-) sectoren als de bouw en de mijnen en bij de vele privé-onderaannemers die werken voor grote westerse merken en ketens. In die bedrijven werken de Chinese migranten die van het arme platteland naar de rijkere oost- en zuidkust trekken. De jongste tientallen jaren verlieten meer dan 200 miljoen mensen hun geboortegrond. De verwachting is dat tegen 2020 nog eens 200 miljoen Chinezen die stap zullen zetten.

Ze werken vaak 11 uur, dag in dag uit, slapen in overvolle slaapzalen en eten in povere bedrijfskantines.

Vakbond ACFTU is bezig aan stille opmars in China

ACV en LBC-NVK kiezen voor samenwerking

De vakbond bestaat in hun bedrijven nauwelijks. De migranten dragen met hun erg lage lonen in grote mate bij tot de gigantische exportindustrie in het oosten en zuiden van China. Ze blijven verstoken van een goede sociale zekerheid, degelijk onderwijs of deftige huisvesting.

Met de campagne 'Go West' wil de overheid de migratie indijken én het platteland verder ontwikkelen. China wil ook het binnenland moderniseren en mee laten profiteren van de economische groei. Vandaar dat de overheid grote sommen geld pompt in grote infrastructuurwerken in het binnenland. Tegelijkertijd wordt werk gemaakt van een sociale zekerheid voor iedereen.

Wat denken ACV en LBC-NVK ervan?

China kan prat gaan op een indrukwekkend palmares. Het land werd in dertig jaar tijd de op drie na grootste wereldeconomie. Alleen Amerika, Japan en Duitsland doen beter. China is marktleider voor steenkool, staal, kunstmest en tv-toestellen. Het land maakt tweederde van alle kopieermachines, dvd-spelers, schoenen en speelgoed. Tegen 2025 zou China's aandeel in de wereldeconomie verdubbelen.

ACV-voorzitter Luc Cortebeek voorspelt: "Na de crisis zal China de nieuwe trekker van de economie worden. China mikt op 8 procent groei. Landelijke gebieden zullen verder ontwikkeld worden. De banken zijn liquide en het land zal de verouderde industrie ecologisch verantwoord moderniseren. De lonen zullen stijgen om de mensen aan te moedigen meer te consumeren."

De export naar Amerika verminderde, maar de 'Zuid-Zuid-handel boemt'. China's export naar Latijns-Amerika en India nam met 50 procent toe. En het land investeert op grote schaal in Afrika.

Marijke Persoone (LBC-NVK): "Door de tendens naar een wereld met meerdere economische spelers kunnen we het ons niet permitteren om China links te laten liggen. De alleenheerschappij van Amerika verbreekt, andere landen komen op. China is één van die landen. Samenwerking met de Chinese vakbond kan ten goede komen aan werknemers bij ons en in China."

Arbeidscontracten

Maar ook de ACFTU draagt de jongste tijd een flinke steen bij. Met het aantreden van politiek leider Huo Jintao in 2002 leek een kentering nabij. "Het komt erop aan de taart groter te maken en eerlijker te verdelen", zeiden de nieuwe leiders. De vakbond krijgt daarin een cruciale rol toebedeeld.

Aan de basis ligt de wet op de arbeidscontracten die in 2008 van kracht werd. De wet wil misbruiken wegwerken die vooral migrantenarbeiders treffen. Ze stelt dat er bij afwezigheid van een schriftelijk contract automatisch een contract van onbepaalde duur wordt gegeven. Een afspraak die voor de migranten als muziek in de oren klinkt. Daarnaast zijn er afspraken gemaakt rond het sociaal overleg en het afsluiten van cao's. De duur van proefperiodes en uitzendarbeid wordt beperkt. De wet verplicht de overheid om strengere controles op lonen, overuren en arbeidsvoorwaarden uit te voeren. Zonder goed toezicht dreigt de wetgeving dode letter te blijven en geen sociale vooruitgang op te leveren. Op dit punt speelt de ACFTU een belangrijke rol.

Bewustzijn

De ACFTU wil nu ook echt werk maken van vakbondswerk aan de basis. In plaats van bovenaf regels op te leggen probeert de bond van onder uit vakbondswerk te maken. De ACFTU wil het vakbondsbewustzijn bij de arbeiders aanwakkeren en versterken: "We zullen op zoek gaan naar militanten die de ruggengraat moeten vormen van onze organisatie", staat in één van de verklaringen van de ACFTU.

De vertegenwoordigers van de ACFTU dwingen respect af met hun acties bij Wal-Mart, een Amerikaanse supermarktgroep die er prat op gaat geen inmenging van vakbonden te dulden. De ACFTU slaagde in het onmogelijke en begon als eerste vakbond met een werking bij deze multinational die niet van bonden houdt.

De ACFTU houdt ook voet bij stuk bij de telecomreus Huawei. Die groep wilde de nieuwe wet op de arbeidscontracten omzeilen door werknemers met tien jaar dienst te verplichten een nieuw contract te tekenen in plaats van ze automatisch een vast contract te geven. Huawei haalde bakzeil.

In de voorbije jaren richtte de ACFTU zich uitdrukkelijk tot de migranten. Via een groot-schalige campagne kon de bond zo honderd-duizenden nieuwe leden vinden.

LBC-NVK'er Jef Peeters op bezoek in China

Umicore telt wereldwijd ongeveer 15.000 werknemers, van wie 2.500 in China. De groep Umicore is de eerste Belgische multinational die een kaderovereenkomst rond 'duurzame ontwikkeling' met internationale vakbondsfederaties en de Belgische vakbonden sloot. Jef Peeters, LBC-NVK-vakbondsafgevaardigde en voorzitter van de Europese ondernemingsraad van Umicore, trok dit jaar naar Shanghai.

Samen met afgevaardigden van de internationale vakbonden ICEM (scheikunde) en IMEF (metaal) en enkele directieleden van Umicore Brussel ontmoette hij managers en vakbondsmensen van de vestiging in Shanghai.

Jef: "Iedereen bij Umicore Shanghai, van arbeider tot directeur, is bij de vakbond. Op onze vraag of dat soms spanningen kan veroorzaken, werd ontkennend geantwoord. 'Alles wordt pragmatisch aangepakt', klonk het antwoord van de plant manager."

"Twee vakbondsafgevaardigden van de ACFTU werkten mee aan het bedrijfsbezoek van de Belgen. Zij bevestigden de afspraken rond bijvoorbeeld de wekelijkse arbeidsduur van 40 uur, de uitbetaling van extra loon bij overuren en het bestaan van een arbeidsreglement. De lonen liggen er blijkbaar hoger dan het gemiddelde van de lonen in de bedrijven in de regio."

"Om de drie maanden is er overleg met de werkgever. Zowel de vakbond als de directie hechten veel belang aan overleg en consensus. Kortom, het sociale klimaat is goed, zeggen de Chinese vakbondsafgevaardigden. Een bemoedigend verhaal. De toekomst moet leren welke kant het uit zal gaan met de tandem vakbond-werkgever."

Meer lezen over China? www.chinaworks.be

Positief

De reacties van internationale vakbewegingen zijn overwegend positief. Ook het ACV reageert kritisch constructief. Volgens het ACV is samenwerking met de ACFTU nodig om de internationale solidariteit tussen werknemers te versterken. Als een Chinese vakbond erin slaagt in eigen land de werkomstandigheden te verbeteren, betekent dat immers wereldwijd een groot succes. Westerse expertise rond sociaal overleg valt te delen met de ACFTU. En ons Belgisch indexsysteem is wellicht een interessant model voor de Chinezen. Zo kunnen westerse vakbonden een constructieve bijdrage leveren aan het vakbondswerk in China. ■